

УДК 338.439.4:005.21 (477)2

STRATEGIC PLANNING OF ECONOMIC SECURITY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Kostenko Y.V. / Костенко Ю.В.

PhD student / аспірант

ORCID: 0009-0005-6349-0830

Private Higher Educational Institution «European University»,

Kyiv, Akademika Vernads'koho Blvd, 16B, 03115

Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»,

Київ, бульвар академіка Вернадського, 16 В, 03115

Анотація. Стаття є дослідженням проблеми стратегічного планування економічної безпеки аграрних підприємств у контексті сучасних викликів. Обґрунтовано теоретичну сутність економічної безпеки в аграрному секторі як багатовимірного системного явища. Визначено ключові внутрішні й зовнішні загрози, що формують ризикове середовище функціонування аграрного бізнесу в Україні. Особливу увагу приділено аналізу наслідків збройної агресії росії як чинника дестабілізації аграрного виробництва та руйнування логістичної й ресурсної інфраструктури. У межах дослідження доведено доцільність застосування стратегічного підходу до управління економічною безпекою. Наведено приклад сценарного моделювання для аграрного сектору України з урахуванням ступеня безпекової дестабілізації. Проаналізовано низку інструментів посилення здатності аграрних підприємств до адаптації й самозахисту.

Ключові слова: економічна безпека, аграрне підприємство, стратегічне планування, сценарне моделювання, війна, агросстрахування, кооперація, цифровізація.

Постановка проблеми.

У сучасних умовах багатофакторної нестабільності, що супроводжується повномасштабною воєнною агресією, глобальними кліматичними змінами, деструктивною ринковою волатильністю, ресурсними обмеженнями та інституційною нестійкістю, питання забезпечення економічної безпеки аграрних підприємств набуває стратегічного значення. Аграрний сектор України, будучи одним із ключових сегментів економіки, що забезпечує продовольчу безпеку держави, валютні надходження та зайнятість у сільській місцевості, виявився надзвичайно вразливим до дії як зовнішніх, так і внутрішніх загроз.

Порушення логістичних ланцюгів, тимчасова окупація територій, мінування сільськогосподарських угідь, блокування експорту, зростання цін на ресурси, дефіцит фінансування та нестача трудових ресурсів стали факторами, що критично впливають на стабільність функціонування аграрного бізнесу. Крім

того, зміни у кліматичних умовах спричиняють необхідність переорієнтації агротехнологій і запровадження нових підходів до управління ризиками.

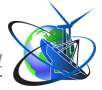
У таких умовах економічна безпека аграрного підприємства перестає бути суто фінансовим чи адміністративним питанням – вона трансформується у багатовимірну категорію стратегічного менеджменту, яка потребує системного аналізу ризиків, довгострокового бачення розвитку та здатності до адаптації у динамічному середовищі. Це актуалізує потребу у переосмисленні традиційних підходів до планування та формуванні нових моделей забезпечення стійкості та конкурентоспроможності аграрних суб'єктів господарювання в умовах постійних викликів та невизначеності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковому дискурсі проблема економічної безпеки аграрних підприємств досліджується переважно з точки зору визначення її змісту, ідентифікації загроз та формування загальних підходів до управління ризиками. Зокрема, С. Г. Герасимчук [2] підкреслює роль державної підтримки, валютної стабільності та протидії демпінгу як інструментів підвищення економічної безпеки в аграрному виробництві. Б. В. Погріщук [6] акцентує увагу на необхідності інтеграції економічної безпеки аграрного сектору до системи національної безпеки з урахуванням стратегічних індикаторів та державного регулювання. В. І. Криленко [5] трактує аграрну безпеку як ключову умову забезпечення продовольчої незалежності держави, підвищення конкурентоспроможності та стабільності аграрного сектору.

У контексті ризиків і загроз, що безпосередньо впливають на стратегічне планування, значний внесок зробили Т. Добрунік і О. Кузнєцова [3], які дослідили вплив макроекономічної нестабільності на прийняття управлінських рішень у сільському господарстві. Н. Коваленко та співавт. [4] аналізують геополітичні та ринкові фактори як системні загрози, що зумовлюють потребу у сценарному підході до планування в аграрному бізнесі.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Попри значну увагу до окремих аспектів економічної безпеки, на сьогодні недостатньо опрацьованими залишаються питання стратегічного управління

безпекою аграрних підприємств у контексті війни, особливо з позицій сценарного підходу, цифровізації та адаптивного планування. Бракує також цілісного підходу до формування системи практичних механізмів, які забезпечують не лише реагування на виклики, але й активне формування внутрішньої стійкості підприємств до довготривалих кризових процесів.

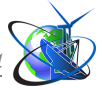
Метою статті є обґрунтування концептуальних та інструментальних засад стратегічного планування економічної безпеки аграрних підприємств в умовах сучасних ризиків, а також розроблення практичних підходів до підвищення стійкості агробізнесу.

Виклад основного матеріалу.

У сучасних умовах багатофакторної нестабільності, що характеризує аграрний сектор, економічна безпека аграрних підприємств набуває функціонального значення як системна передумова забезпечення сталого розвитку, конкурентоспроможності та здатності до адаптації в умовах ризику. У науковому дискурсі економічна безпека підприємства розглядається як стан ефективного захисту його економічних інтересів від внутрішніх та зовнішніх загроз, що дозволяє реалізовувати стратегічні цілі з мінімізацією впливу деструктивних чинників.

На думку С. Г. Герасимчука «Економічна безпека є важливим чинником для забезпечення стабільності функціонування аграрного сектору та всієї економіки країни. Вона включає заходи з підтримки вітчизняного виробника, захисту від демпінгового імпорту, забезпечення стабільного курсу національної валюти та підтримку міжнародного співробітництва» [2, с. 86].

Б. В. Погріщук зазначає, що система економічної безпеки комплексно відображає роль держави у забезпеченні стабільного функціонування національної економіки та включає ключові елементи, що корелюють із базовими категоріями цієї сфери: концепція національної безпеки, визначення національних економічних інтересів, ідентифікація загроз у сфері економіки, система індикаторів економічної безпеки, граничні порогові значення, організаційно-управлінські механізми, а також правове регулювання.

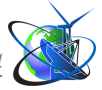

Економічна безпека трактується як стан суб'єктів економічної системи, який ґрунтується на чітко визначеній стратегії розвитку з урахуванням національних інтересів і забезпечує поступальний розвиток, орієнтований на сталий економічний ріст і підвищення добробуту населення, з дотриманням необхідного балансу між економічними, правовими та суспільними механізмами протидії як зовнішнім, так і внутрішнім загрозам життєво важливим інтересам суспільства [6, с. 86].

Слушним, у даному контексті є визначення терміну «економічна безпека аграрного сектору», дане В. І. Криленком: «... це стан аграрного сектору економіки, який дозволяє йому зберегти стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, забезпечувати конкурентоспроможність у світовому економічному середовищі, продовольчу незалежність держави та гарантувати фізичну й економічну доступність продовольства для всього населення у кількості, яка необхідна для активного та здорового життя і характеризує здатність самого аграрного сектору економіки до сталого і збалансованого зростання [5, с. 49].

Для аграрного підприємства, на відміну від інших суб'єктів господарювання, економічна безпека має багатокомпонентну природу, обумовлену специфікою галузі – сезонністю виробництва, залежністю від природно-кліматичних умов, високою капітало- та ресурсомісткістю, а також чутливістю до коливань цін на продукцію. Т. Добрунік, О. Кузнєцова вважають, що ключовими складовими економічної безпеки в аграрному виробництві є:

1. фінансова складова (ліквідність, прибутковість, боргове навантаження, доступ до кредитних ресурсів);
2. ресурсна (забезпечення землею, технікою, трудовими та енергетичними ресурсами);
3. інвестиційна (рівень капіталовкладень, інноваційна активність, довгострокові джерела фінансування);
4. інституційна (стабільність прав власності, регуляторна підтримка, участь у кооперативних і кластерних структурах);
5. екологічна (дотримання вимог екологічної безпеки, агроекологічна

відповідність технологій виробництва).

Особливістю аграрного сектора є також наявність перманентних ризиків, які не лише ускладнюють реалізацію стратегічних цілей, а й вимагають розроблення специфічних моделей прогнозування та реагування. Відтак економічна безпека в аграрному контексті має розглядатися не стільки як статичний стан, скільки як динамічна система управління ризиками, адаптації до зовнішніх змін та формування внутрішнього потенціалу стійкості підприємства [3].

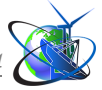
Аграрний сектор є одним із найбільш вразливих до дії мультивекторних ризиків, які мають як внутрішній, так і зовнішній характер. Саме їхня багаторівнева взаємодія формує середовище підвищеної турбулентності, у якому стратегічне планування економічної безпеки стає не просто бажаним, а критично необхідним інструментом адаптації та виживання.

Н. В. Коваленко та ін. дослідники до *зовнішніх загроз* передусім відносять:

- коливання світових і внутрішніх аграрних ринків, що зумовлюють нестабільність доходів і ускладнюють прогнозування виробничо-фінансових результатів;
- кліматичні зміни – зростання частоти посух, зниження передбачуваності агрокліматичних умов, деградація ґрунтів, що потребує переорієнтації агротехнологій та додаткових витрат на адаптацію;
- геополітичні фактори – зокрема, збройні конфлікти, які прямо впливають на логістичну інфраструктуру, доступ до експортних ринків та цілісність активів;
- монополізація ринку постачання ресурсів і збуту продукції, що обмежує конкуренцію та звужує поле стратегічного маневру агровиробників.

У свою чергу, *внутрішні загрози* вони виокремлюють наступні:

- ✓ обмежений доступ до фінансових і матеріальних ресурсів, що знижує інвестиційну активність і модернізаційний потенціал підприємств;
- ✓ несформованість ефективної системи управління ризиками, зокрема в умовах дефіциту кваліфікованого менеджменту;
- ✓ проблеми земельних відносин, які проявляються у правовій

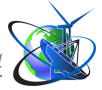

невизначеності, концентрації земель в обмеженому колі власників, складності трансакцій;

- ✓ інституційна нестабільність, що ускладнює довгострокове планування через часті зміни у законодавстві та регуляторній політиці [4].

Збройна агресія росії проти України з 2014 року, що перейшла у фазу повномасштабної війни у 2022 році, стала одним із ключових системних ризиків для економічної безпеки аграрних підприємств. Війна спричинила масштабне порушення виробничих ланцюгів, знищення інфраструктури, мінування сільськогосподарських угідь, тимчасову втрату доступу до земель і логістичних шляхів. Крім того, бойові дії значно обмежили доступ до міжнародних ринків збуту, ускладнили фінансування аграрного виробництва, а також створили кадрові та соціальні виклики в сільських громадах. В умовах високої невизначеності агропідприємства змушені діяти в режимі кризового реагування, що унеможливорює довгострокове планування та реалізацію інвестиційних стратегій. У результаті війна стала не лише джерелом фізичних загроз, а й потужним дестабілізуючим фактором для всієї системи економічної безпеки аграрного сектору [2, с. 92].

Ідентифікація багатокомпонентних загроз, серед яких домінує місце посідають воєнні дії, актуалізує потребу в системному стратегічному підході до управління економічною безпекою аграрних підприємств. У таких умовах стратегічне планування виступає не лише інструментом довгострокового розвитку, а й механізмом підвищення стійкості до деструктивних чинників. Застосування сучасних аналітичних підходів – зокрема, SWOT-аналізу (оцінка сильних і слабких сторін підприємства, а також зовнішніх можливостей і загроз), PEST-аналізу (вивчення політичних, економічних, соціальних та технологічних детермінант середовища), сценарного планування (моделювання варіативних стратегічних сценаріїв з урахуванням невизначеності) та бенчмаркінгу (порівняльна оцінка з галузевими лідерами) – дозволяє аграрним підприємствам проактивно формувати адаптаційні стратегії. Ці методи не лише покращують якість управлінських рішень, а й створюють базу для довгострокового

стратегічного бачення, в межах якого економічна безпека розглядається як функція цілепокладання, ресурсного забезпечення та інституційної синхронізації. Формування чіткої стратегії в умовах високої турбулентності перетворює підприємство з об'єкта зовнішнього тиску на активного суб'єкта економічної стабільності та зростання [8].

Діагностика рівня економічної безпеки підприємства є ключовим етапом у формуванні стратегії його розвитку. Отримані в процесі аналізу дані дозволяють визначити пріоритетні напрями діяльності та розробити заходи для підвищення стійкості бізнесу. Особливого значення цей процес набуває у контексті інтеграції підприємств у систему продовольчої безпеки країни та захисту національних економічних інтересів. Своєчасна та якісна діагностика економічної безпеки є важливим інструментом для забезпечення стабільності як окремих підприємств, так і національної економіки в цілому.

Не існує єдиної методики оцінки стану економічної безпеки. Підходи та інструменти, з використанням яких здійснюється реалізація, обираються в залежності від особливостей системи, яка діагностується.

Одним із ключових аспектів методичного підходу до діагностики економічної безпеки є розробка універсальних моделей оцінки, які враховують специфіку діяльності підприємств.

Дослідження свідчать, що традиційні методи оцінки не завжди враховують особливості функціонування різних секторів економіки, що знижує їх ефективність. Новітні підходи пропонують адаптивні моделі, що базуються на системному аналізі фінансового стану підприємства та макроекономічних факторів.

Діагностика економічної безпеки повинна включати аналіз загроз, що виникають унаслідок змін у зовнішньому середовищі, таких як макроекономічні кризи, інфляційні процеси та коливання валютних курсів. Методичні підходи, орієнтовані на ці фактори, дозволяють підприємствам вчасно реагувати на потенційні ризики та формувати адаптаційні стратегії.

Інтегрування фінансових та нефінансових індикаторів у процес оцінювання

економічної безпеки підприємства становить один із ключових напрямів сучасних досліджень. Зокрема, рівень фінансової безпеки можна визначати шляхом аналізу фінансової звітності, кластерного групування підприємств за ступенем ризику та побудови моделей розвитку кризових ситуацій. Залучення нефінансових чинників, таких як ефективність корпоративного управління чи інноваційний потенціал, значно збагачує результати аналізу.

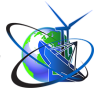
Таким чином, сучасні методичні підходи до діагностики економічної безпеки мають багатокомпонентний і системний характер. Вони поєднують кількісні й якісні методи оцінювання, що дозволяє формувати адаптивні системи управління ризиками. Постійне удосконалення таких підходів відповідає актуальним запитам науки і практики та сприяє зміцненню стійкості підприємств до зовнішніх викликів.

Досвід показує, що результативність діагностики значною мірою залежить від обраної методології та особливостей конкретного суб'єкта господарювання. У ряді випадків ефективним інструментом виявляється статистичне моделювання економічної безпеки, що дає змогу прогнозувати ризики та виявляти ключові тенденції. Це особливо важливо для аграрних підприємств, які функціонують у умовах підвищеної нестабільності економічного середовища.

Загалом, у діагностиці економічної безпеки аграрних підприємств використовуються як традиційні, так і новітні аналітичні методи. Наприклад, оцінка ризику банкрутства є одним із засобів ідентифікації фінансових загроз і формування ефективної стратегії безпеки. Комплексне застосування таких підходів сприяє забезпеченню стабільності та сталого розвитку аграрного сектору в умовах постійних змін.

Найпоширенішим підходом до оцінки економічної безпеки аграрних підприємств є індикативний підхід. Індикативний підхід для оцінки економічної безпеки аграрних підприємств базується на системі показників, що вимірюють та аналізують стан економічної безпеки. Система індикаторів формується експертним методом із застосуванням математичного аналізу.

Оцінка економічної безпеки аграрних підприємств за окремими

індикаторами для комплексної оцінки за окремими індикативними блоками містить етапи відображені на рис. 1.

Відбір та структурування ключових показників здійснюється з урахуванням світового досвіду та наукових досліджень експертів. У праці Кухара О. В. проведення оцінки економічної безпеки аграрних підприємств за основними складовими її системи здійснюється за трьома групами [9]:

- І група включає: забезпеченість земельними ресурсами; ступінь деградації сільськогосподарських земель; частка земель, на яких недоцільно вирощувати агропродукцію через їх забруднення радіонуклідами та важкими металами; ступінь відновлення основних фондів; рівень ринкової орієнтації організації виробництва і праці на агропідприємстві; рівень монополізації внутрішньообласного продовольчого та сировинного ринку; ступінь імпортного тиску на внутрішній аграрний ринок.

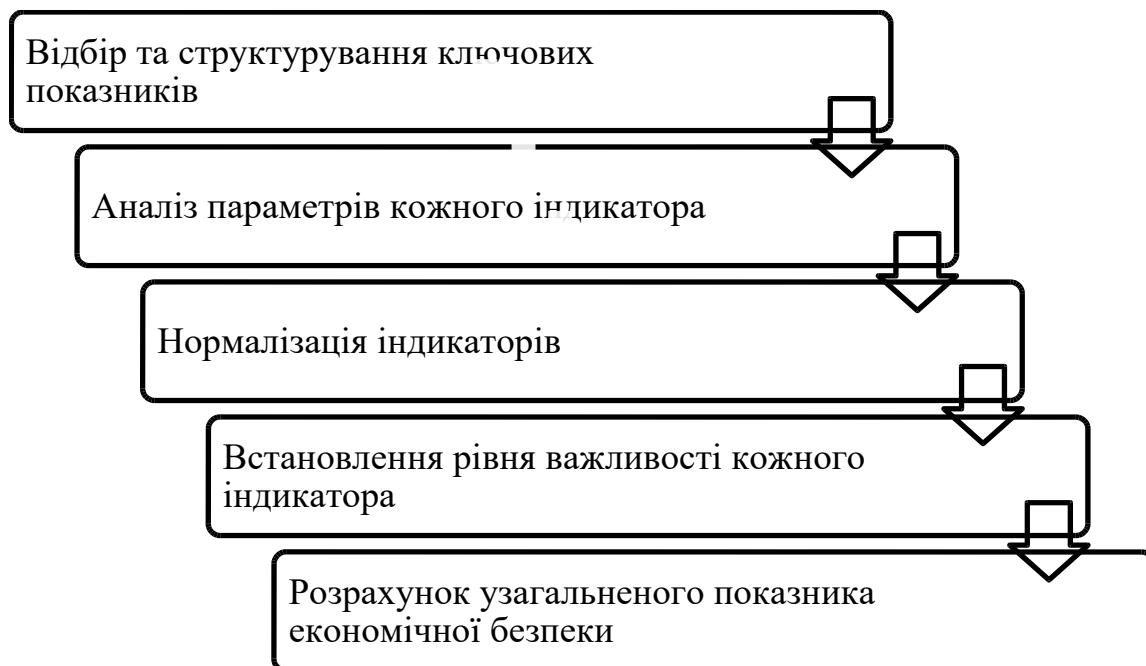

Рисунок 1. – Етапи конструювання узагальненого показника економічної безпеки

Авторська розробка

- II група включає: рівень безробіття на селі; рівень державної підтримки у витратах сільгоспвиробників; частка прибутку в собівартості агропродукції; ступінь гармонізації в системі «мале-велике» агровиробництво; рівень руйнування науково-технічного потенціалу; частка ефективних організаційно-правових форм господарювання в загальному їхньому числі; рівень ресурсно-технологічної залежності АПК області від зовнішніх поставок; рівень використання ресурсного потенціалу в агрокомплексі; ступінь монетаристської орієнтації в економічній політиці держави.

- III група включає: рівень політичної нестабільності; ступінь впливу злочинності на сільських виробників.

В умовах високої динаміки ризиків, особливо з урахуванням воєнної агресії, сценарне планування є одним із ключових інструментів адаптивного стратегічного управління. Для аграрних підприємств України доцільним є розроблення кількох базових сценаріїв, які відображають потенційні траєкторії розвитку зовнішнього середовища та відповідні стратегічні дії підприємства. Прикладом може слугувати розробка трьох взаємовиключних, але реалістичних сценаріїв (Таблиця 1).

Застосування подібного сценарного моделювання дозволяє аграрному підприємству не лише підготуватися до потенційних шоків, а й вибудовувати стратегічні резерви, формувати гнучкі інституційні та ресурсні моделі управління, що є критично важливим для забезпечення його економічної безпеки.

Урахування сценарного підходу в стратегічному плануванні економічної безпеки аграрних підприємств дозволяє сформулювати варіативну основу для прийняття рішень у нестабільному середовищі. Проте ефективність реалізації обраної стратегії значною мірою залежить від практичних механізмів управління, здатних забезпечити функціональну адаптацію підприємства до змін. У цьому контексті особливу цінність набуває впровадження моделей та інструментів, які не лише нейтралізують загрози, а й підвищують рівень організаційної та економічної стійкості аграрного бізнесу.

Таблиця 1 - Сценарний підхід у контексті стратегічного планування економічної безпеки аграрних підприємств

Сценарій	Умови зовнішнього середовища	Стратегія підприємства
1. Обмежена стабілізація	Часткова деескалація бойових дій; часткове відновлення експортної логістики; помірна державна підтримка	Консервативне інвестування у відновлення основних фондів; оптимізація витрат; розвиток партнерств для кооперації у сфері збуту та логістики
2. Інтенсивна ескалація	Активізація воєнних дій; повна втрата доступу до окремих територій і експортних каналів; суттєве зростання вартості ресурсів	Мінімізація витрат; диверсифікація продукції на внутрішньому ринку; часткова релокація виробничих потужностей у безпечні регіони
3. Можливості трансформації	Стабілізація безпекової ситуації; посилення державної та міжнародної підтримки; відкриття нових зовнішніх ринків	Активізація інвестицій у переробну галузь; впровадження агроіджиталізації; екологічна модернізація; інтеграція у європейські агрологістичні ланцюги

Авторська розробка

М. Бурдяк та І. Томашук серед таких інструментів виділяють цифрові технології – системи супутникового моніторингу, аграрні ІТ-платформи, автоматизовані системи управління ризиками та big data-аналітика. Вони дозволяють оперативно відстежувати зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі, здійснювати оцінку уразливостей, а також оптимізувати ресурси. Водночас агрострахування виступає інструментом фінансової стабілізації, мінімізуючи наслідки стихійних лих, втрат урожаю або майнових збитків, що

особливо актуально в умовах кліматичних і воєнних ризиків [1, с. 15].

Не менш важливим чинником, на думку Т. Саванчук та В. Сергієнко, є формування кооперативних структур, які посилюють переговорну спроможність агровиробників, знижують трансакційні витрати та сприяють спільному інвестуванню в інфраструктуру безпеки. Окрему роль відіграє диверсифікація бізнес-моделі, що передбачає одночасний розвиток кількох напрямів діяльності (наприклад, переробка, логістика, зелена енергетика), що дозволяє зменшити залежність від одного джерела доходу та ринкових коливань. Впровадження цих інструментів у стратегічне управління економічною безпекою створює умови для не просто виживання, а й структурного оновлення аграрного сектора в умовах тривалих кризових процесів [7, с. 222].

Висновки.

Узагальнюючи результати дослідження, можна стверджувати, що стратегічне планування економічної безпеки є не лише інструментом довгострокового управління аграрним підприємством, а й умовою його життєздатності в умовах системної нестабільності. Забезпечення стійкості аграрного сектора потребує інтегрованого підходу, що поєднує стратегічне бачення з практичними інструментами управління ризиками, ресурсами та адаптивністю до зовнішніх викликів. В умовах актуальних загроз формування проактивних управлінських рішень стає основою не лише для захисту економічних інтересів, а й для посилення загальної конкурентоспроможності аграрного виробництва.

Подальші наукові розвідки доцільно зосередити на емпіричному моделюванні сценаріїв економічної безпеки в розрізі окремих типів аграрних підприємств. Окремої уваги потребує розробка індикативної системи оцінювання ефективності реалізації стратегій економічної безпеки в умовах воєнного та поствоєнного відновлення.

Література:

- 1) Бурдяк М., Томашук І. Загальні аспекти застосування цифрових

технологій у діяльності аграрних підприємств. *Управління змінами та інновації*. 2023. №7. С. 12–18. DOI: <https://doi.org/10.32782/CMI/2023-7-2>.

2) Герасимчук С. Г. Забезпечення економічної безпеки та стійкості аграрного сектору України в умовах військового та пост-військового стану. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. №1 (11). 2023. С. 84–97. DOI: <http://doi.org/10.32750/2023-0107>

3) Добрунік Т. Кузнецова О. Проблеми і напрямки розвитку аграрного сектору України в умовах економічної нестабільності. *Економіка та суспільство*. 2022. № 42. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1619/1556> (дата звернення: 07.06.2025). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-25>.

4) Коваленко Н. В., Малахова Ю. А., Ільченко В. Ю. Системний аналіз ризиків економічної безпеки аграрної галузі. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. №7. URL: <https://a-economics.com.ua/index.php/home/article/view/344/352> (дата звернення: 08.06.2025). DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15088459>.

5) Криленко В. І. Економічна безпека аграрного сектору: проблеми регулювання та забезпечення: монографія. Миколаїв: Видавець В. П. Шамрай, 2014. 468 с.

6) Погріщук Б. В. Економічна безпека аграрного сектору у системі економічної безпеки держави. Науковий вісник Ужгородського університету. Сер.: «Економіка». 2019. №1 (53). С. 48–52 DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2019.1\(53\)](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2019.1(53)).

7) Саванчук Т., Сергієнко, В. Ключові напрямки організації системи економічної безпеки аграрного підприємства. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. №8 (08). С. 221–223. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.8-36>.

8) Сисоліна Н., Савеленко Г., Сисоліна І. Економічна безпека агропідприємств в умовах війни: можливості та загрози. *Економіка та суспільство*. 2024. №65. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4376> (дата звернення: 10.06.2025). DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.8-36>.

10.32782 / 2524–0072 / 2024–65–19.

9) Кухар О. В. Механізми управління економічною безпекою аграрних підприємств: теорія, методологія, практика. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Інститут тваринництва Національної академії аграрних наук України. Харків, 2024. 360 с.

References:

1. Burdiak, M., & Tomashchuk, I. (2023). Zahal'ni aspekty zastosuvannya tsyfrovykh tekhnolohii u diial'nosti ahrarnykh pidpriemstv [General aspects of using digital technologies in the activities of agricultural enterprises]. *Upravlinnia zminamy ta innovatsii*, (7), 12–18. <https://doi.org/10.32782/CMI/2023-7-2> [in Ukrainian].
2. Herasymchuk, S. H. (2023). Zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky ta stiikosti ahrarnoho sektoru Ukrainy v umovakh viiskovoho ta post-viiskovoho stanu [Ensuring economic security and resilience of Ukraine's agricultural sector under conditions of military and post-military state]. *Yevropeyskyi naukovyi zhurnal ekonomichnykh ta finansovykh innovatsii*, (1) (11), 84–97. <http://doi.org/10.32750/2023-0107> [in Ukrainian].
3. Dobrunik, T., & Kuznietsova, O. (2022). Problemy i napriamky rozvytku ahrarnoho sektoru Ukrainy v umovakh ekonomichnoi nestabil'nosti [Problems and directions of development of Ukraine's agricultural sector under economic instability]. *Ekonomika ta suspilstvo*, (42). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-25> [in Ukrainian].
4. Kovalenko, N. V., Malakhova, Yu. A., & Ilchenko, V. Yu. (2025). Systemnyi analiz ryzykiv ekonomichnoi bezpeky ahrarnoi haluzi [Systemic analysis of economic security risks in the agricultural sector]. *Aktual'ni pytannia ekonomichnykh nauk*, (7). <https://doi.org/10.5281/zenodo.15088459> [in Ukrainian].
5. Krylenko, V. I. (2014). *Ekonomichna bezpeka ahrarnoho sektoru: problemy rehuliuvannia ta zabezpechennia* [Economic security of the agricultural sector: Problems of regulation and assurance]. Mykolaiv: Vydavets ViuP. Shamrai [in Ukrainian].
6. Pohrishchuk, B. V. (2019). Ekonomichna bezpeka ahrarnoho sektoru u systemi ekonomichnoi bezpeky derzhavy [Economic security of the agricultural sector in the national economic security system]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya: Ekonomika*, 1 (53), 48–52. [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2019.1\(53\)](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2019.1(53)) [in Ukrainian].
7. Savanchuk, T., & Serhienko, V. (2023). Kliuchovi napriamky orhanizatsii systemy ekonomichnoi bezpeky ahrarnoho pidpriemstva [Key directions for organizing the economic security system of an agricultural enterprise]. *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka*, 8 (08), 221–223. <https://doi.org/10.32782/dees.8-36> [in Ukrainian].
8. Sysolina, N., Savelienko, H., & Sysolina, I. (2024). Ekonomichna bezpeka ahropidpriemstv v umovakh viiny: mozhlyvosti ta zahrozy [Economic security of agricultural enterprises in wartime: Opportunities and threats]. *Ekonomika ta suspilstvo*, (65). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-19> [in Ukrainian].
9. Kukhar, O. V. (2024). *Mekhanizmy upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu ahrarnykh pidpriemstv: teoriia, metodolohiia, praktyka* [Mechanisms of managing economic security of agricultural enterprises: theory, methodology, practice]. Doctoral dissertation in Economics, Specialty 08.00.04 – Economics and enterprise management (by types of economic activity). Institute of Animal Science, National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine. Kharkiv. 360 p [in Ukrainian].

Abstract. The article explores the problem of strategic planning for the economic security of agricultural enterprises in the context of modern challenges, including war, climate change, market volatility, and institutional instability. The theoretical essence of economic security in the agricultural sector is substantiated as a multidimensional systemic phenomenon encompassing financial, resource, investment, institutional, and environmental components. The key internal and external threats that shape the risk environment for agricultural business operations in Ukraine are identified. Special attention is paid to the analysis of the consequences of Russia's military aggression as a factor destabilizing agricultural production and destroying logistical and resource infrastructure. The study justifies the appropriateness of applying a strategic approach to economic security management, particularly through the use of modern analytical tools such as SWOT and PEST analysis, scenario planning, and benchmarking. An example of scenario modeling for Ukraine's agricultural sector is presented, taking into account the degree of security destabilization. It is established that effective strategic planning involves not only defining development directions but also selecting practical mechanisms to ensure enterprise resilience. In this context, a number of tools are analyzed, including agro-digitalization, agricultural insurance, production diversification, and cooperation, as factors enhancing the adaptive and self-protection capabilities of agricultural enterprises. The research results have practical value for developing strategies for agricultural business development under prolonged instability. The proposed approaches may serve as a foundation for policies to strengthen economic security at both the micro and macro levels of Ukraine's agricultural sector. Further improvement of strategies should be based on integrating digital tools with early risk warning systems. This approach will contribute to increasing the institutional and investment attractiveness of the agricultural sector in post-crisis recovery conditions. The scientific novelty of the research lies in the conceptualization of economic security of agricultural enterprises as a dynamic system of strategic management operating under multilevel risks. For the first time, scenario modeling of the development of Ukraine's agricultural sector is conducted, taking into account security destabilization, which enables the assessment of enterprises' adaptive capacities depending on external conditions.

Key words: economic security, agricultural enterprise, strategic planning, scenario modeling, war, agricultural insurance, cooperation, digitalization.

Науковий керівник: к.е.н., доцент. Овсієнко Н. В.

Статтю надіслано: 10.01.2024 г.

© Костенко Ю. В.